

TIPOLOGII ALE EVALUĂRII POLITICILOR PUBLICE

TYPES OF PUBLIC POLICIES EVALUATION

CZU: 35

Olga ZAHARIA,
doctorandă, Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The present article is focused on the analysis of the typologies of public policies evaluation, starting from the fact that there are multiple evaluation studies and each of them is based on different questions. The typology of the process is extremely varied, which leads to multiple definitions, as well as to the specific characteristics that each typology of the evaluation implies. In this regard, we set out to characterize the main models of evaluation, as they play a decisive role in establishing the features of the general cycle of public policies as well as in their analysis.

Keywords: public policy, evaluation, typology, monitoring, program, logic string.

REZUMAT

Articolul de față este focusat pe analiza tipologiilor de evaluare a politicilor publice, pornind de la faptul că există multiple studii de evaluare și fiecare dintre ele se bazează pe întrebări diferite. Tipologia procesului este extrem de variată, ceea ce conduce la definiții multiple, precum și la caracteristici specifice pe care fiecare tipologie a evaluării o presupune. Ne-am propus în acest sens caracterizarea principalelor modele ale evaluării, deoarece acestea joacă un rol decisiv în stabilirea trăsăturilor ciclului general al politicilor publice, precum și în analiza lor.

Cuvinte-cheie: politică publică, evaluare, tipologie, monitorizare, program, șir logic.

Fiecare politică publică are scopul de a îmbunătăți viața societății respective și de a elimina condițiile sociale problematice. Adesea politicile și programele oferă o situație viitoare dorită ce va dovedi că politica implementată este orientată într-o direcție corectă. Acest aspect necesită o măsurare a performanțelor, monitorizarea politicilor și a programelor pe durata implementării. Răspunsul însă nu poate fi obținut doar prin procesul obișnuit de monitorizare și raportare a activităților.

Pentru a lua decizii cu privire la viitorul unei intervenții trebuie analizate diverse aspecte, cum ar fi nivelul impactului asu-

pra realizării obiectivelor, impactul factorilor externi asupra succesului intervenției, folosirea eficientă a fondurilor publice. Astfel, evaluarea este un instrument care poate asigura perfecționarea și învățarea.

Prin urmare, evaluarea în sine constituie o activitate specifică, idealul căreia presupune existența unui lanț logic al așteptărilor în privința evaluării, a întrebărilor/sondajelor/intervievărilor, a abordărilor, precum și a metodelor alese.

Resursa primară a evaluării politicilor publice o reprezintă totalitatea proiectelor, programelor și a politicilor publice prin care:

proiectele constituie sursa cu cel mai scăzut grad de generalitate care pot fi inițiate și implementate de către diferite instituții publice sau private și care au ca scop primordial implementarea în practică a unei idei;

programul reprezintă o măsură cu un grad de generalitate mai înalt decât al proiectului și este implementat prin realizarea mai multor proiecte ce conțin unul sau mai multe dintre obiectivele acestuia;

politica publică reprezintă izvorul cu cel mai ridicat grad de generalitate, ce corespunde unei linii strategice de manifestare într-un anumit domeniu.

Programele, precum și proiectele pot fi finanțate de către instituțiile guvernamentale, organizații internaționale, cele non-profit și altele. În acest context finanțatorul este cointerestat asupra efectelor benefice ale proiectelor. Astfel, tendința pe plan internațional privind managementul instituțional este orientată spre dezvoltarea autorităților publice, reieșind din unele proiecte specifice. Activitățile respective pot fi realizate prin crearea și dezvoltarea unui cadru legal distinct, a unei competențe instituționale, precum și prin augmentarea resurselor umane în domeniul evaluării.

La baza fiecărei evaluări stau diferitele metode aplicate în cercetările unei politici și va depinde de evaluator cum trebuie să arate aceasta în funcție de caz.

Există mai multe studii de evaluare și fiecare dintre ele generează întrebări diferite. În acest sens, tipurile de evaluare pot fi clasificate în termenii metodologiei și a focalizării acesteia.

O primă clasificare a evaluărilor politicilor a fost realizată de către Howlett și Ramesh în funcție de modul în care este derulat procesul propriu-zis, de actorii implicați și de efectele obținute. În acest sens, autorii citați disting între **evaluarea**

administrativă, evaluarea juridică și evaluarea publică.

Evaluarea administrativă este acel tip de evaluare care își propune să verifice eficiența utilizării banului public în condițiile respectării principiilor justiției și ale democrației. Asemenea tip de evaluare însă, nu are un caracter exhaustiv fiind adeseori dependent de unele „centre de greutate” care sunt un produs al birocratizării instituționale. Aceste centre de greutate adeseori au generat acțiuni pentru sporirea corpului de control administrativ.

Evaluarea juridică reprezintă acel tip de evaluare care este realizată din inițiativa organelor judecătorești sau a unor persoane implicate în procesul administrativ și presupun examinarea posibilelor conflicte între politicile unei guvernări și prevederile constituționale.

Evaluarea politică este acel tip de evaluare care analizează efectele unei politici publice și care poate fi ajustată în funcție de succesul sau insuccesul acesteia. Acest tip de politici poate fi realizat de diferiți actori implicați în procesul politic.

Din punct de vedere general, o altă clasificare a procesului de evaluare aplicabilă în prezent o constituie evaluarea formativă și cea sumativă prin care:

1. **evaluarea formativă** are loc de obicei în timpul implementării programului și are ca scop analiza situației și de oferire a soluțiilor de îmbunătățire a programului;

2. **evaluarea sumativă** analizează rezultatele la un anumit moment de la începerea programului cu scopul de a stabili performanța acestuia. Acest moment poate fi finalul programului sau sfârșitul unui ciclu al programului (cel mai des un an) în cazul în care acesta este continuu.

Ambele abordări au obiective diferite, cea formativă vizând ameliorarea performanței programului, în timp ce cea sumativă presupune continuarea acestuia sau alegerea altor alternative.

În scopul înțelegerii acestor abordări, Robert Stakes ne oferă un exemplu în acest sens, astfel că atunci când un bucătar gustă supa în timp ce o prepară are loc evaluarea formativă, pe când gustarea ulterioară a acesteia de către invitați constituie evaluarea sumativă.

Planul de management al evaluării reprezintă un instrument esențial pentru echipa de evaluatori, acesta neavând un format specific. Adeseori planurile de evaluare conțin activități, instituțiile responsabile, termenele limită pentru anumite activități, metodele principale de colectare și analiză a datelor, precum și costurile pentru fiecare pas.

Următorul pas al șirului logic de acțiuni privind evaluarea politicilor publice o constituie selecția metodelor de colectare și analiză a datelor. Astfel, colectarea și analiza datelor sunt activități interdependente în cadrul exercițiului de evaluare.

Colectarea datelor este procesul care consumă cel mai mult timp și cele mai multe resurse. Scopul acestui proces este de a obține informațiile de care este nevoie pentru a se putea răspunde la întrebările de evaluare, acestea clasificându-se în date cantitative și calitative. Datele pot fi, de asemenea, clasificate în funcție de sursele acestora: a) primare și b) secundare.

Aceste date pot fi combinate și analizate cu ajutorul metodelor corespunzătoare pentru formatul specific al datelor, încât să se poată interpreta realizările dorite.

Cercetarea documentară reprezintă o revizuire a datelor secundare existente care au fost deja colectate de către alții. Un punct de plecare o reprezintă localizarea acestor surse și obținerea informațiilor. Avantajele cercetării documentare o constituie costul financiar redus al acesteia, precum și un management eficient al timpului. Adesea evaluatorii decid asupra necesității colectării datelor din surse primare doar atunci când finalizează etapa cercetării documentare.

Colectarea datelor cantitative este o metodă folosită atunci când se dorește oferirea răspunsurilor în privința unor cifre exacte. Astfel, un instrument folosit pentru colectarea informațiilor cantitative o reprezintă ancheta. Această opțiune este des folosită pentru a ancheta evenimente și persoane din sfera guvernamentală, socială, sănătate și alte sectoare.

Ancheta se desfășoară cu ajutorul unui chestionar aplicat persoanelor anchetate pentru a obține informații despre politică sau program. Tipul care va fi ales este decis în funcție de anumiți factori, inclusiv trăsăturile grupului țintă. Astfel distingem următoarele tipuri de anchetă:

1. Interviuurile față în față și sondajele.
2. Sondajul auto-completare.
3. Prin completarea unui chestionar tipărit sau în variantă electronică.

Metodele calitative de colectare a datelor permit obținerea de informații mai profunde, cum ar fi prezentarea unor opinii ale participanților intervievați asupra eficacității/ineficacității unor programe specifice și pot fi deduse la următoarele tipuri generale:

1. Interviuuri aprofundate.
2. Focus grupuri.
3. Vizite la fața locului.

În practică, folosirea unei singure metode nu va fi potrivită pentru colectarea datelor, prin urmare este necesară combinarea acestora atât din cele cantitative, cât și calitative. De obicei, evaluarea formativă necesită îndeosebi aplicarea metodelor calitative în scopul identificării problemelor și furnizării recomandărilor de îmbunătățire. Pe de altă parte, evaluarea sumativă se poate concentra asupra utilizării metodelor cantitative pentru a putea oferi răspunsuri la întrebările legate de eficacitatea programului.

Efectele pe care le-ar putea avea o evaluare sunt decisive în procesul politicilor publice. Importanța activităților specifice acestei etape este justificată și de urmă-

toarele aspecte legate de rezultatele evaluării unei politici publice.

Raportul de evaluare a unor politici publice reprezintă un set de măsuri aplicabile și destinate client/comanditar. În acest sens, clientul va utiliza rezultatele procesului de evaluare doar dacă va înțelege raportul. Pentru a îndeplini aceste condiții, raportul trebuie să fie unul succint, scris într-o manieră clară și să includă cantitatea de informații adecvată.

În faza de pre-aprobare este necesar ca evaluatorul să consulte părțile implicate (clienții, alte persoane responsabile) asupra conținutului raportului de evaluare. Această măsură vine să eficientizeze aplicabilitatea raportului prin acceptarea acestuia de către părți. Procesul de consultare va stimula astfel o acceptare mai rapidă a rezultatelor de către factorii interesați. Or, această acțiune va crește gradul de implicare și va influența conținutul final al raportului.

În acest sens, un raport succint este unul mai preferabil raportului voluminos. Or, beneficiarul deseori nu are la dispoziție suficient timp pentru a citi rapoartele foar-

te lungi cu un număr mare de recomandări aproape imposibil de implementat.

Clarificarea structurii raportului între evaluator și beneficiarul acestuia la începutul procesului de evaluare va asigura înțelegerea clară a aspectelor primordiale pe care clientul este interesat să le acopere. Totodată, pe măsură ce procesul evaluării progresează, evaluatorul și clientul de comun acord pot interveni asupra îmbunătățirii raportului de evaluare.

Procesele și pașii enumerați mai sus constituie măsuri practice care au ca scop finalizarea cu succes a unei evaluări a politicilor publice instituționale.

Totodată, construcția unei viziuni asupra întregului proces de implementare este necesară și utilă întru focusarea eforturilor evaluatorului și a beneficiarilor de acțiune practică și util în fiecare caz aparte.

Prin managementul calității eforturilor de evaluare se poate de înțeles că fiind un proces ce străbate toți pașii procesului de evaluare, fiind o activitate de dublă verificare în scopul asigurării că procesul de evaluare va fi unul de calitate.

BIBLIOGRAFIE

1. Țicu D. Tipologii ale evaluării în procesul politicilor publice, *Revista Transilvană de Științe Administrative* 1(30), 2012. p. 195-208.
2. Analiza politicilor publice și evaluarea programelor în administrația publică, suport de curs, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.
3. Ghid privind elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice la nivel central. În: http://www.sgg.ro/docs/File/UPP/doc/ghid_pp.pdf (accesat pe 28.10.2019).
4. Коллоквиум «Оценивание программ и политик, методология и применение», Сборник материалов. Вып. 1. În: http://iopp.ru/upimg/file_28.pdf (vizitat pe 28.10.2019).
5. L'évaluation des politiques publiques. În: http://docnum.univ-lorraine.fr/public/DDOC_T_2014_0201_JABOT.pdf (accesat pe 26.10.2019).
6. Manual de metode folosite în planificarea politicilor publice și evaluarea impactului. În: <http://www.mmuncii.ro/pub/img/site/files/0b32faf4cc852ef76e21cfbe34af134.pdf> (accesat pe 07.10.2019).

Prezentat: 5 noiembrie 2019.

E-mail: olga.zaharia@gmail.com